Ч. 262 (13.807). Львів, понеділок 1. жовтня 1934. Poсztowa оpłatę оpłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Польща не признає версайського договору про меншини.

ПАРИЖ, 29. „Фіґаро" повідомляє, що на черзі нарад Ради Ліґи Націй були дві меншостеві петиції з Польщі. Одна на основі горішньо-шлеської конвенції з 15. травня 1922. р., а друга на основі версайського договору про охорону меншин з 28. червня 1919. р. У першім випадку польський делеґат брав участь у дискусії, а в другім здержався. „Фіґаро" пише, що Польща не признає вже договору про охорону меншин, тільки горішньо-шлеську конвенцію з 1922 р.

Надзвичайна сесія парляменту.

ТАЛІН, 29. 9. ПАТ. Вчора пополудні відкрила надзвичайну сесію парляменту. Провідником парляменту вибрали кандидата опозиції Рудольфа Пенно, який одержав 44 голоси; кандидат аґраріїв ген. Сотс тільки 39 голосів. Опісля міністр внутрішніх справ Айнбунд зясував політичне положення Естонії. Внутрішнє життя в державі наладнується. Міністр народньої господарки Сельтер обговорював господарське положення держави.

Гостра нота Японії до Злучених Держав.

ТОКІО, 29. 9. ПАТ. Японський міністр закордонних справ Гірота переслав японському амбасадорові у Вашингтоні гостру ноту для департаменту закорд. справ з протестом проти ворожих виступів у стейті Арізона проти Японії. Японський уряд домагається від американської влади охорони життя та майна японських громадян.

Політична поїздка мін. Ідена.

ЛЬОНДОН, 29. 9. ПАТ. В половині жовтня мін. Іден виїде з офіційною візитою до Швеції, а опісля відвідає Данію, Норвеґію та Финляндію. Його візита матиме велике господарське й політичне значіння. В Льондоні кружляють вістки, що виїзд мін. Ідена до Стокгольму, Копенгаґену, Осльо і Гельсінґфорсу є вступом до тіснішої господарської співпраці держав т. зв. штерлінґового бльоку.

Загадкова візита фон Папена.

БУДАПЕШТ, 29. 9. ПАТ. Вчора пополудні приїхав до Будапешту німецький посол у Відні фон Папен до одного з послів, з яким поїхав на лови. Журналістам Папен заявив, що його візита є наскрізь приватна.

Арештування комуністів у Німеччині.

БЕРЛІН, 29. 9. ПАТ. Тайна поліція арештувала вчора двох визначних діячів німецької комуністичної партії. Одним з арештованих є колишній посол до райхстаґу Тіліх з Кобленц. Оба вони були кур'єрами в Німеччині. Крім того недалеко Гайдельберґу арештували ще двох комуністичних діячів. Всі чотири відповідатимуть перед судом за державну зраду.

Женевський білянс.

Львів, 29. вересня 1934.

Коротка телеграма повідомила про закриття 82 сесії Ради Ліґи Націй і Зборів, які перейшли до історії через дві події: вступ Совітів до Ліґи і заяву міністра Бека. Ті дві справи є теж двома найважнішими позиціями у білянсі тієї Ліґової сесії, — про додатній чи відємний характер тих позицій була вже у нас мова і ніхто не має щодо цього найменшого сумніву. Здається теж, що й поміж членами Ліґи, які підписували „запросини" до Совітів і голосували за предложеною їм резолюцією, нема великого захоплення цим своїм „успіхом". Промова през. Мотти і критичні голоси частини париської преси внесли „дисонанс", який напевне поглиблюватиме щораз більше „каценямер" після тієї перемоги.

Щож торкається заяви міністра Бека, то її практичний вислід вже виявився на рішенні Ради — не розглядати на цій сесії одної меншинової петиції, яка стояла на черзі дня... Вся проблема охорони меншин заснула знову — до осени, а Ліґа задовольнилася ствердженням, що ґенералізація міжнародньої меншинової охорони є неможлива... Вправді дотеперішня процедура зберігла свою правну силу, але доконаний факт, створений Польщею, практично усуває нац. меншини у Польщі з під міжнародньої охорони.

Третьою поважною справою, що найбільш уваги займала на цій сесії, була справа забезпеки австрійської суверенности. Перла цю справу Італія, бажаючи дістати відповідну заяву Ліґи Націй і Малої Антанти. У цій справі теж вийшло фіяско: Анґлія найрішучіше спротивилася приймати якінебудь дальші ґарантії щодо територіяльного стану Европи, а також Югославія ніяк не погоджувалася приклâсти руку до фактичної петрифікації верховодницьких італійських впливів над Дунаєм. Скінчилося на повторенні старої декларації трьох великодержав в австрійській справі, декларації, яка в нічому не перешкодила тому розвиткові подій в Австрії минулого літа, що довів і до вбивства Дольфуса і до демонстративної мобілізації Італії та погроз Югославії ви-

шатися активно у спір на випадок переходу австрійського кордону італійцями. І нинішня поновлена декларація не зупинить зросту нац.-соц. впливів в Австрії, ані габсбурської пропаганди...

Ще більш мінорним вислідом закінчилися — вже неофіціяльні — наради у справі східного пакту. Складене за письмі становище Польщі до цього пакту рівняється фактично відмовній відповіді — і це може найкраще з того що сталося підчас цієї женевської сесії.

Чейже до поважних справ годі зараховувати справу асирійських поселенців чи міркування на тему завдань фінансової комісії Ліґи. Цілком гумористично звучав уже поклик Літвінова у справі розброєної конференції: це єдиний Ліґовий „пацифіст", якого пацифістичний характер підкреслила недавно вся совітська преса, що з нагоди вступу до Ліґи Націй взивала до скріплювання червоної армії, як єдиної надії большевиків...

Зрештою всі справи Ліґа Націй старалася відсунути до осени, до 13. листопада ц. р. Тоді теж розглядатимуть справу Сари. Взагалі тріюмфувала традиційна лінія Ліґи Націй: відкладання, затушовування і безхребетного компромісу. Поруч з цим віданачився яскраво старий характер цієї установи, що завжди служила як вітбивна для французької політики і як терен французьких порахунків. Поза всіми формальними справами, які офіціяльно фіґурували па черзі нарад чи в ході сесії виплили на верх, фактично найважнішою подією, що підчас цієї сесії сталася у Женеві, це затіснення франко-совітських взаємин. Перша передумова франко-совітського союзу — вступ Совітів до Ліґи — вже здійснена. Другу передумову — східній пакт — французька дипльоматія старається заступити якоюсь іншою подібною комбінацією. Союз Франції і Росії вже нині можна вважати доконаним фактом.

Для нас українців минула сесія Ліґи зазначилася самими неґативними позиціями, — від тієї міжнародньої установи покликаної для замирювання держав і народів, ми зазнали знову болючих ударів.

З церковних справ.

ПОСТІЙНИЙ ГРЕКО-КАТ. СВЯЩЕНИК В ЛЮБЛИНІ.

Пишуть нам: Старання української греко-кат. громади в Люблині увінчалися успіхом. Люблин дістав від вересня ц. р. постійного греко-кат. священика в особі **о. Филиповича**, який відправляє кожної неділі богослуження в церковці св. Йосафата в Люблині при вул. Зеленій ч. 3. — Крім місцевих громадян приходять до тої церкви також українці з околичних сіл і містечок. До звеличання богослужень причиняється добрий мішаний хор під управою одного з тутешніх учителів співу.

Свй.

ХТО ЇЗДИВ З Т. ЗВ. ЛЕМКІВСЬКОЮ ДЕПУТАЦІЄЮ ДО ВАРШАВИ.

„Украніський Бескид" (ч. 37) повідомляє, що у відомій лемківській депутації, яка їздила до Варшави і домагалася креування окремого лемківського епископства, були м. ін. Кешко Кукіс та Стефан Макух, що оба промовляли там іменем лемків. Тимчасом показується, що згаданий Лешко Кукіс — то поляк Людвік Кукіс писар дооколичних сіл зі Щавного, бувший тайний жандарм, який з тією метою спеціяльно перебрався у лемківську ношу, що вже зрештою робив нераз і давніше. А другий делегат Стефан Макух — то комуніст, який все виступав проти свого пароха в Туринську. Не додає „Український Бескид" тільки одного: за чиї гроші їздили ті „делеґати" репрезентувати українське населення Лемківщини у Варшаві. Та гадаємо, що це й без того ясне.

ПРАВОСЛАВНІ ЗАТІЇ НА ЛЕМКІВЩИНІ.

Ми вже повідомляли про те, що митрополит Діонізій спонукав дотеперішнього редактора православного офіціоза „Слова", Юрія Павлишина, щоб вступив у духовний стан і присвятився пропаґанді православія та русофільства на Лемківщині. І дійсно 1. вересня ц. р.

Закордонна преса про відповідь Польщі.

ЖЕНЕВА, 29. 9. ПАТ. „Журналь де Женев" пише, що відповідь Польщі мін. Барту про східний пакт ставить такі вимоги: 1) Польща домагається згоди всіх зацікавлених держав (читай: Німеччини); 2) пакт має бути згідний із заключеними договорами (себто польсько-німецьким договором); 3) пакт не може нарушувати пакту Ліґи Націй. Польська відповідь натякає що Польща нерадо бачила би підпис Чехословаччини під східним пактом. Таким чином польська відповідь натякає на недавній польсько-чехословацький спір. Далі щоденник стверджує, що Німеччина і прибалтійські держави виступають проти східного пакту. Акцію Польщі спричинило наближення між Францією та СССР.

Польща і прибалтійські держави не хочуть дати нагоду СССР переходити червоній армії їхні кордони. „Журналь де Женев", який поборює французьку політику зближення з СССР черпає свої вістки з чехословацьких джерел.

„Журналь де Насіон", зближений до держав Малої Антанти запевняє, що на думку Польщі Німеччина теж повинна підписати східній пакт. Щоденник пише, що текст польсько-німецької відповіди треба би було вмістити як окрему статтю в східнім пакті. Польща не хоче теж брати ніяких зобовязань супроти Литви та Чехословаччини. Зрештою Польщі проблеми над Дунаєм байдужі. На її думку вистарчають підписані протоколи в Льондоні.

ПРАГА, 29. 9. ПАТ. „Последні Лісти" пише, що нехіть Польщі до східного пакту випливає з нехіті до Чехословаччини. Орган мін. Бенеша „Лідове Новіни" запевняє, що Польща в своїй ноті до Франції про східній пакт заняла неприхильне становище до Чехословаччини. Одначе Чехословаччина мусить погодитися з деякою міркою неґації поляків і спокійно прямувати наперед.

ГОСТРА КРИТИКА ФРАНЦУСЬКОЇ ПРЕСИ.

ПАРИЖ, 29. 9. ПАТ. У „Торговельній та економічній Газеті" предсідник сенатської комісії закордонних справ сен. Беранжер закидає Польщі, що в своїй самолюбній політиці пішла далі ніж Швайцарія. Акція марш. Пілсудського усунула в 1932 р. міністра Залеського як великого франкофіла і довела до порозуміння з Німеччиною. Вкінці відмовилась підписати східній пакт і виступила з терпкою інтерпретацією меншинених договорів, підриваючи повагу ради Ліґи.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 1. ЖОВТНЯ 1934.

ВАС. МУДРИЙ. 9)

З подорожі до Швеції.

ВРАЖІННЯ ЗІ СТОКГОЛЬМУ.

Енгельбректскіркан це костел, положений на високій скалі. Йдеться до нього крутими серпентиноватими стежками. Костел величезний розмірами, новий і найбільший, здається, у Стокгольмі. Робить сильне враження. Внутрі всі стіни виложені марморами. Це костел протестантський. Ніяких мальовил у ньому нема. Вівтар дуже дорогоцінний. Всі лави прегарно різьблені. Стоячих місць там нема. Проходи поміж лавами вистелені хідниками. Це був одинокий костел, у якому мені довелося побувати в середині. А величавих протестантських костелів є там більше.

Відвідав я і стокгольмський стадіон. Він побудований у місті при тій самій вулиці, що згаданий костел і політехніка. Стадіон побудований, точніше закінчений у 1912 р. Може помістити 15.000 видців. Ціла будова із зовні робить гарне враження. Побудований він у формі правильної підкови. Цілий будинок, що має кільканадцять входів, окружений невеличким городом зі старими деревами, а город обведений залізними штахетами. Від фронту архитектура стадіону нагадує староминний замок твердиню. Коли вийдете до стадіону і пройдете крізь головну браму будинку, перед вашими очами виринe прегарне гряще для копаного мяча, покрите рівненькою густою, зеленою травою, а довкруги грища широкий хідник, виспаний дрібненьким шутром. Коли кинете оком вище, побачите довкола трибуни, льожі і балькони, дуже гарно утримані, чистенькі та вигідні. Напроти головного входу побачите дві високі башти, по боках, а на них вежові годинники. Між баштами будинок, що замикають підкову. Ці будинки творять із цілим стадіоном гармонійну архитектонічну цілість. Це гардероби, відпочивальні та помешкання управителів стадіону і прислуги. Такий стадіон бачив я в житті вперше і тому не диво, що набрав я великої пошани до шведського спорту так само як і до шведської гімнастики.

З будов, які я оглянув, варто ще назвати славний дім шведської шляхти (Ріддаргізет). Це барок із 17-го століття. Будинок невеликий, але чепурний, богато декорований. Про будинок королівської опери я вже згадував. Він робить величаве враження монументальної будови, особливо тоді, коли його оглядати з заливу. Гарним і стилевим будинком розпоряджає і драматичний театр. Окрему увагу треба присвятити будинкові парляменту. Його будували від 1898 до 1905 р. в стилі т. зв. пізного ренесансу. Парлямент має дуже принадне романтичне положення, що дуже сильно підкреслює його архитектурну красу.

Довелося мені бачити на прегарній площі, і до того дуже рухливій, ще й один з останніх подвигів ославленого шведського „короля сірників" Крігера. Маю на думці величезний розмірами, наскрізь модерний дім, побудований з залізобетону і скла. Хмародером не можна його назвати, але він виточений. В день заломлюються в його склянних стінах від першого поверху до гори міліони соняшних промінів і грають ріжнобарвними рефлексами в склянних загибах стін. Вони немовби піжмурки бавились. У цьому дорогому будинкові мають приміщення готель, банк і численні люксусові крамниці. Тут мав мешкати деякий час перед катастрофою Кріґер.

Цікаво було вирватись бодай на кілька годин і поза Стокгольм. Я вибрав прогульку до місцевости, де є славний королівський замок Дроттнінггольм. Це має бути одна з найкращих літних королівських резиденцій у Швеції. Замок положений на острові в озері Меляр. Він побудований в часі між 1662 і 1681 р. на зразок Версаю. Коло замку є театр, побудований у 1765 р. При театрі є богатий театральний музей.

Цей замок і парк я оглянув у товаристві припадкового провідника-шведа, який говорив добре по німецьки. Був це якийсь великий шведський патріот, що сам до мене зголосився і сам предложив мені свої послуги. Він пояснював усе спокійно, про все знав щось сказати, кожну річ умів звязати з якимсь спомином про того чи іншого короля. З ним оглянув я не тільки прегарний, украшений дорогими статуями, парк і всі забудування, але й середину замку разом з усіми його богацтвами мистецтва і культури.

Там побачив я велику збірку різьб у марморі та граніті. Оглядав велику збірку портретів усяких европейських пануючих з минулих і давноминулих літ і віків. Бачив я окремий салон, удекорований виключно тільки мисливськими трофеями і предцінними образами з мисливською тематикою. Не забуду ніколи пов-

Павлишина висвятив на прав. священика виленський єпископ Теодозій, після чого митр. Діонізій відзначив Павлишина „набедренником за усердную службу" і вислав на Лемківщину. Від трьох тижнів є згаданий Павлишин настоятелем прав. церкви в Чорнім, пов. Горлиці.

ВСЕСВІТНІЙ ЕВХАРИСТІЙНИЙ КОНГРЕС В АРГЕНТИНІ.

В жовтні ц. р. відбудеться в столиці Аргентини Буенос Айрес Всесвітній Евхаристійний Конгрес. Рахують, що на той конгрес прибуде який міліон осіб. З Польщі вже виїхала велика делегація під проводом кард. Глььонда. Апостольську Столицю заступатиме на конгресі держ. секретар Ватиканської Держави. кард. Пачеллі. В тому святі візьмуть участь також бразилійські українці під проводом протоігумена о. Василіян о. Маркіяна Шкірпана з релігійними й національними прапорами, а на духовній святочній академії виступлять українські хори зі своїми продукціями. На конгрес мають також приїхати греко-кат. єпископи зі Злучених Держав і Канади.

Зброя для партії за державні гроші.

РИГА, 29. ПАТ. Президент і премієр Латвії підписали димісії латвійського посла у Парижі Ціленса. На його місце призначили посла з Варшави, а генерального консуля Вальтерса призначено послом у Варшаві.

Преса повідомляє, що слідство проти колишнього предсідника сойму Кальніна та інших соціял-дем. діячів за переховування зброї виявило, що Ціленс видавав державні гроші на купно зброї для партії, коли був міністром закордонних справ.

Трагічні військові вправи.

ВІДЕНЬ, 29. 9. ПАТ. Підчас вправ ручними гранатами коло Ґрацу внаслідок несподіваного вибуху ґранати згинув сотник Ерліх. Поручник Білер тяжко ранений, а двох вояків лекше ранених

Плян отроїти всіх старшин.

БУКАРЕШТ, 29. 9. ПАТ. Румунські щоденники подають сензаційну вістку про пляни отроїти всіх старшин, які харчуються в касині у Букарешті. Колишній арендар касина хотів всипати до страв стрихніну. Про свій плян втаємничив бібліотекаря касина. Бібліотекар не тільки не згодився на пропозицію, але ще повідомив про цілий плян судову владу.

—о—

Страшна залізнича катастрофа.

ЛЬОНДОН, 29. 9. ПАТ. Вчора в год. 21-ій експрес Льондон—Ліверпуль зударився на стації Блекнуль з моторовим ваґоном. Експрес їхав зі скорістю 96 кільометрів на годину. Зпід розбитих вагонів добули 9 убитих і 25 тяжко ранених.

них експресії та сили образів, на яких живими виглядали хорти. Але там, у тому замку пройшов і переглянув я цілий ряд величезних полотен, на яких були увіковічнені найбільші дні слави шведських войовників. Були там прецизно представлені поодинокі війни, точніше битви. Докладно був змальований, скажімо, перший день битви під Варшавою. Всі полки там розставлені історично вірно перед битвою першого дня, потім на черговому образі їх позиції після битви першого дня, а далі відтворений вірно другий і третій день битви. Таких полотен там дуже багато. Роблять вони на вас якесь містичне враження. Вдивляючись у них, ви немов чуєте, що з образа спливає на вас якийсь невидимий флюїд, який викликує в вашій уяві дивні рефлексії. Ви мов би починаєте відчувати і чути галас, крик, гук і гамір давно минулої боротьби, що оживає в вас у формі якогось несамовитого голосу минулих століть. Та це довго не тріває. Ви скоро зрівняєтесь, немов будитесь із просоння та застановляєтесь над тим дивним явищем, що каже вам зближуватись почуваннями до минулого шведів, до лицарського духа тих давніх героїв, яких символи бачите на мертвому полотні. Надихався я доволі старовинної атмосфери цього королівського замку, в якому з кожного кутка промовляє до вас традиція віків. Вийшов втомлений, спітнілий і розпрощавшись та подякувавши своєму принагідному провідникові, сів на авто і просто втік до Стокгольму. Жаль мені було, чому в нас нема такої живої мови геройських подвигів наших предків і такої переможної атмосфери славної великої традиції.

Чи треба зберегти і поширити народню ношу?

ОДНО АКТУАЛЬНЕ ПИТАННЯ.

Останній Жіночий Конгрес висунув деякі справи, над якими варт би призадуматись і закттуалізувати їх на довшу мету. Одна з таких, що надається до прилюдної дискусії, це справа народньої ноші та народнього строю.

Свідомо розділюю ці два — в дійсності нерозлучні — поняття.

Народня ноша — це спосіб убирання мешканців одного чи кількох сіл даної округи, це обличче села в минулому й теперішньому. Про вагу наукових студій над народньою ношею для культури даного народу, не згадую. Нас цікавить зовнішній образ її краси та практичне застосування її в щоденному житті. Перед нашими очима все ще й досі яскраво миготять три моменти Жіночого Конгресу, а саме: свято селянки, етнографічна вистава і равт під гаслом: Шануймо народню ношу". Про свято селянки писали вже очевидці та підчеркнули його незвичайне значіння й вагу для національного підйому всіх верств нашого громадянства.

Враження, що їх пережили очевидці на вид бадьорих рядів селянок з найближчих і подальших околиць Станиславова, не затреться мабуть, й ніколи. Тут відділ у темних спідницях і камізолях, там у ріжнокольорових хустках і вишиваних сорочках, за ним бадьорим кроком машерує відділ у червоному, то знов синьому вбранні. Дальше посувається громадка поважних громадянок із Городенщини (село Тишківці) в чудових біленьких перемітках, то з них так і визирає традиція давніх іще княжих часів.

За ними бачимо оригінальні, дивно з хусток закручені чуби унівських міщанок, а там невеличку, на жаль, громадку гуцулок у тяжких, але своєрідної краси одностроях. Дальше ідуть довгі ряди все інших та інших убрань, інших колірів і ліній.

Лише Станиславів зі своєю околицею, де ще й досі у ріжних селах збереглася оригінальна стара ноша, міг зібрати таку велику скількість її ріжнородних і прегарних зразків та приготовити учасникам того свята ніколи незабутній і всім дорогий образ і то тим дорожчий, що правдивий, природний, а ще до того осяяний ясним промінням весняного сонця.

Цю красу і вартість старої народньої ноші може відчути й оцінити лише той, що живе в околицях, де традиція давної ноші вже або зовсім затерлася, або з неї залишилися лиш незначні сліди. Зразки хоч і незначні — такої здеформованої ноші (бляшками нашиті корсети й фартушки) можна було — на жаль — бачити і тут. Їх власниці не заслугували на оплески.

Не слабше враження залишилося в нас також із другої частини свята, а саме з руханкових вправ. Цілі ряди вправляючих у прегарних і одноцільних одностроях манили своєю красою та гармонією рухів, що вповні достроювалися і до святочного настрою і до прегарних зразків рідної народньої ноші.

І як дивно, що ця народня — часом доволі тяжка ноша — не тільки що не перешкоджала естетичним рухам, але й не заслонювала гарних ліній тіла.

Дисонансом у тому калейдоскопі барв народньої ноші була громадка руховичок у звичайних руханкових строях.

Велику скількість ріжних зразків народньої ноші можна було бачити **на етнографічній виставі.**

Велике признання належиться тим, що прислали на цю виставу такі численні й цінні моделі (м. і. прецизно виконана лялька з Яворова) і впорядчикам, які вложили багато праці на її влаштування.

Для осіб, що не мали нагоди бачити такої збірки, велика шкода, а для тих, що її оглядали, нова насолода. Ця вистава була би ще краща в відповідній великій салі, де було би доволі місця на свобідне вложення показів поодиноких округ. Одначе — на мою думку — як це бачимо зрештою з досвіду — уладжені підчас Конгресів вистави не сповняють якслід свого завдання. І не диво! Хто пильно слухав викладів і рефератів, рішуче не мав часу й сили, щоби ще точно звидіти виставу. Побіжний перегляд експонатів не може ніколи дати повного вдоволення. А велика шкода, бо ця етнографічна виставка коштувала багато-багато праці при її влаштуванні, чимало гроша при її перевезенні, а немало відповідальности і журби за такі великі скарби.

Третьою нагодою пізнати й налюбуватися народньою ношею був равт під гаслом: **„Шануймо народню ношу"!**

Говорю тут тільки про ношу наших пань, що появилися в оригінальній ноші своїх околиць, або в визичених зразках народньої ноші з етнографічної вистави.

На святі селянки бачили ми народню ношу дійсну, немов живу, на виставі музейні зразки, на равті бачили ми оба роди тої ноші. — Дуже влучно схарактеризувала це свято п. Нижанківська, кажучи, що... „у багацтві цієї ориґінальної народньої ноші ми губились і купались"...

Для світливців були жнива! Не знати лише, чи аматори й фахівці-світливці скористали з тої нагоди та насвітлили кожну оригінальну ношу на святі селянки, равті та на етнографічній виставі. Вправді ми бачили чимало світливців при праці, одначе — на жаль — досі не видно слідів їх роботи (в ілюстров. часописах, на видівках та альбомах). Це була рідка нагода утревалити такі скарби народнього мистецтва на фотограф. плитах. Аж прикро стає на саму

згадку, що світлини з жін. Конгресу можуть не вдатися, як це бувало на святі У. М. Христові, хоч і там були дуже цінні моменти (ріжні зразки нар. ноші).

Висновки і практичні замітки.

1. Навчім шанувати народню, оригінальну, **в нічім незмінену ношу** в першій мірі там, де вона ще досі збереглася; коли вже не в щоденному житті, то хай вона залишиться в скринях, на свято, хай вона стане святощами, що їх передаватиме мати доні, а батько синові в спадщині, чи то віні. Поширім у народніх масах свідомість, що пошанівок народньої ноші — це не менше важний обовязок, як у гідний спосіб зазначувати свою приналежність до свого народу.

2. **Збережім народню ношу з тих околиць, де їй загрожує небезпека загибелі або здеформовання, в музеях**, для яких — на жаль — наша суспільність дотепер мала так мало зрозуміння.

Збережена в музеях ноша може бути колись взірцем для майбутніх поколінь, бо поняття краси ноші та її практичне прикладення часто зміняється й повторяється.

3. Щоби навчити шанувати народню ношу в селі або зберегти її в музеях **мусимо до тої ноші — так сказатиб — приблизитися, їй придивитися та на ній розумітися.** Наша суспільність мусить поглибити своє зацікавлення народньою ношею: звиджувати вистави, музеї (прегарна й одинока досі неоцінена збірка С. Северини в СС. Василіянок у Львові), слухати на цю тему рефератів, читати відповідні книжки, збирати предмети нар. ноші до музеїв, поширювати видавництва та вироби, оперті на мотивах нар. мистецтва. Так часто любимо покликуватися на вартість нар. ноші та з вдоволенням прислухуватися чужим признанням, але самі її не розуміємо, бо лиш поверховно, а може й байдуже до неї ставимося.

Що було причиною затрати народньої ноші на селі? Безперечно у першій мірі війна. Найкращий приклад цього маємо в околицях Перемишля, де поверх сорок і кілька сіл просто знесено з лиця землі, наслідком воєнних операцій та завдяки мадярській „прихильности" до нашого народу. Населення тих сіл пішло у світ, за очі, а по повороті принесло зі собою чуже лахміття.

До того близькість великого міста та охота наслідувати „міську ношу" з міста й спромога дешево дістати тандиту причинилась до того, що в деяких місцях гарна і доцільна сільська ноша зовсім призабулась.

Сприяє цьому сумному явищу охота відріжнитися від інших, а вкінці ще й економічні огляди. Однак в підміських селах можна вже запримітити бажання вернутися до народньої ноші, вбиратися по українськи.

На жаль — ці спроби це малощо не профанація народньої ноші. Коли хто мав нагоду бачити їх, мусить з болем серця сказати, що всі цінні прикмети народнього таланту, що були колись так глибоко вкорінені в душі нашого села, нині десь поділись, зникли, їх нема.

Олена Кульчицька.

(Докінчення буде).

Югославія та Румунія проти ґарантій для Австрії.

ВІДЕНЬ, ПАТ. Щоденник „Телеґраф" повідомляє, що в Женеві відбулося засідання міністрів держав Малої Антанти, яке мало дуже драматичний хід. Югославія виступила проти спільної заяви В. Британії, Франції та Італії в справі незалежности Австрії. Тому мін. Єфтич висунув проблему повороту Габсбурґів. Одначе мін. Бенеш згодився на таку спільну заяву. Тому мін. Єфтич і мін. Тітулеску гостро виступили проти мін. Бенеша заявляючи, що становище чехословацького міністра доведе до розпаду Малої Антанти. „Телеґраф" пише, що Югославія знаходить піддержку в Анґлії.

Арештування вбивника поліційного аґента.

ПАТ повідомляє: Поліція арештувала вбивника С. Яцини поліційного аґента в Жовкві. Прізвища вбивника влада не подала з огляду на хід слідства. Вбивник С. Яцини стане перед судом уже в половині жовтня ц. р.

„Век Нови" повідомляє, що вбивник Яцини називається Куликовець і походить з Волі ад Жовква. Його враз з товаришами передали слідчому судді. Прокуратор д-р Прахтель-Моравянський зладив уже акт обвинувачення і його в понеділок доручать судові. Обвинувачені будуть відповідати за вбивство зі статті 225 к. з. і за приналежність до ОУН.

——o——

За океаном.

КОМІТЕТ ДОПОМОГИ ГОЛОДУЮЧИМ НА УКРАЇНІ У ВІННІПЕГУ.

Збори представників ріжних українських організацій у Вінніпегу в салі Українського Народнього Дому зорганізували дня 31. серпня центральний український комітет для допомоги голодуючим на Україні. Збори були дуже репрезентативні. Комітет складається з представників усіх головніших українських груп у Вінніпегу. Збори отворив п. Мир. Стечишин, після чого ухвалено вислати телеграму до канадійського премієра міністра Бенета, щоб він ужив усіх заходів, аби спинити совітську політику виголоджування України. Вінніпегський щоденник „Фрі Прес" подав досить широке звідомлення зі зборів та надрукував текст української телеграми до премієра Бенета.

УКРАЇНСЬКИЙ ВОДЕВІЛЬ НА АМЕРИКАНСЬКІЙ СЦЕНІ.

Наш земляк, Теофіль Юрченко, родом з Галичини, зорганізував невеличку, але добірну трупу й виступає з нею на сценах ріжних американських театрів. Є це перший український водевіль. Водевіль складений з продукцій музичних (є окрема орхестра із 7 людей), співів (Марія Ґела і Христина Поліщук), українських танців (є трьох танцюристів) та еспанських танків. Юрченко покінчив балетну школу в Берліні, опісля виїхав до Еспанії і там навчився еспанських танків. З Еспанії вибрався до країн Полудневої Америки, звідки прибув до Злучених Держав. У Ню Йорку виступав на спілку з балетницею Метрополитен Опери, Фіфі, Гембіґ, в готелі „Астор" і тоді прийшла йому думка зорганізувати український водевіль. Українські сили походять з околиці Ню Йорку.

ЗБІРКИ НА ДІВОЧУ РЕМІСНИЧУ БУРСУ У ЛЬВОВІ.

П-ні Михайлина Говиковичева, голова Української Дівочої Ремісничої Бурси у Львові, після довшого побуту у родини в Дітройті, Мишиґен, приїхала на кілька днів до Філядельфії, де відвідала всі українські установи, зокрема українські жіночі товариства. В неділю, 16. вересня, п. Говиковичева промовляла на українськім вічу у великій салі Товариства Горожан про діяльність українських жіночих установ у Галичині для рятування українського елементу по містах, зокрема про завдання бурси. На вічу зібрали 31.35 дол., а крім того Товариство Го-

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 1. ЖОВТНЯ 1934.

ВАСИЛЬ СОФРОНІВ.

Лемківські типи і краєвиди.

„ВШИТКА ГРОМАДА".

„Пан начальник" у Ветлині оригінальна постать і знають його в цілій околиці. Пахне Захаром Беркутом, часами вічевого ладу і татарських нападів. Коли витається, витягає далеко перед себе тверду, рапаву долоню і віднехотя дотикає вашої руки. Дивиться на вас цікаво, недовірчиво і з легкою погордою. Які-ж інші почування може мати вожд туземного племени до „блідого обличча", що зявилося нагло у його прадідній волості, з далекого, невідомого міста, щоби не питаючися його дозволу, полювати у його ріці, ходити по його лісах та полонинах і, що найдивніше, годинами лежати на березі і випікатися на сонці.

— Но, як ся вам у нас полюбило? — питає за кожним разом і протекційно клепає вас по рамені. З його голосу ви бачите, що нема і не може бути ніде на цілім світі краще як саме тут, де війтує „пан начальник".

Має на собі коротку, накинену задюристо на опашки гуньку, обшиту червоними гальонами, білі, полотняні штани, зрібну сорочку зі сьромно вишитим шиворотом, і на ногах постоли. На голові чорний, повстяний, старого крою капелюх з високими крисами. За довгі літа служби дно капелюха і високі криси вкрилися грубою верствою лискучого, товстого бруду.

В поставі і рухах цього сімдесятьлітнього лемка повага і самопевність. Хоч неписьменний і в громаді ходить на мотузку секретаря, але про форо екстерно має завжди вигляд, а нераз і жест правдивого володарський.

Мій шурин — священик-целебс, який прийшов на завідателя парохії саме в Страстний Четвер, оповідав мені між іншими про такий випадок, який стрінув його на самім вступі його духовної служби в цій громаді. Випадок, цікавий не лише для характеристики „пана начальника", але і як зразок, в які дивні ситуації і зовсім інші відносини попадає нераз священик, який опиниться нагло в цих гірських закутинах.

„У Велику Пятницю я заповів у церкві, що в неділю, на Великдень, зачнеться Воскресна Утреня вже в четвертій годині рано та просив, щоби всі парохіяни точно явилися. В суботу положився я скоро спати, але довго не міг заснути. Прокинувся перестрашений, з криком:

— Хто тут? Хто тут? Що сталося?

Хтось сильно термосив мене за рамя. Крізь вікна несміло просовгувалося в кімнату сіре світло світанку.

— То я, начальник.

Я протер очі і ледво розпізнав у ранніх сутінках над собою війта.

— Що сталося?

Начальник взявся під боки.

— То так, єгомост? Вшитка громада в церкві, а ви спите?

Я зірвався як опарений. Голився, мився, одягався як на сполох. Як можна було заспати! Такий встид перед громадою! Аж сам війт прийшов, щоби мене збудити!

Начальник постояв якийсь час серед кімнати, якби припильновував, щоби „єгомост" назад не положився до ліжка і врешті вийшов. Я вже навіть не зиркнув на годинник, наоспіх зібрався, і майже вибіг на двір. Аж тепер я завважив, що ледви зачинає зоріти. Подивився на годинник, ще не було третьої. Якби не великі свято, я був би закляв на „вшитку громаду", що так скоро зійшлася до церкви. Та коли прийшов під церкву ждала мене нова несподіванка. Під церквою стояв війт, паламар і двох людей. В церкві не було нікого:

— Деж та „вшитка громада", пане начальнику? Нікого нема, а ви будите мене і кажете „вшитка громада"!

— А я, єґомост, то що? — з гідністю прорік війт, і вдарив себе широкою долонею по грудях. — Як я є, то є „вшитка громада"!

Увійшов до церкви і сів на своє дідичне „гонорове" крісло. — Утреня могла зачинатися.

*

Не можу уявити собі наших малих, симпатичних, брудних галицьких містечок без жидів. Чи взагалі булиб тоді у нас які містечка і чи варто булоб тоді їхати на ярмарок? Який чарівний кольорит малиб такі Лютовища, якби довкола спадистого, вибоїстого „ринку" не було тих повикривлюваних, деревляних домиків, якби в кожних дверях і в кожнім вікні і на кожній лавочці не було якогось склепику, якби замість пейсатого Йойни Дуля чи Груля Померанца захвалював вам у кожній крамниці свій товар якийсь Іван Золотарчук, або Стефан Зацерковний? Не малиб тоді наші Лютовиша того оригінального, своєрідного, галицького, мало-містечкового кольориту і того економічного значіння для цілої околиці на десять миль у промірі, дарма, що шахрувати і обдирати селян потрапить незгірше і „наша віра".

(Докінчення буде).

рожанок зложило від себе 15 дол., Товариство „Дочки України“ 10 долярів, а ще з українців окремо 4 дол. — разом 60.35 дол. П. Говиковичева виїхала з Філядельфії до Ню Йорку і буде старатись перед від'їздом до Галичини відвідати ще по змозі кілька українських громад і товариств в околиці Ню Йорку, щоб перевести там грошеву збірку на сплату довгу, який тяжить ще на домі згаданої бурси

—o—

Ремісничі ґімназії.

М-ство освіти опрацьовує програми навчання для нового типу фахових шкіл, ремісничих ґімназій. Ремісничі ґімназії це будуть 4-літні заведення. Прийматимуть до них молодь після покінчення 6-х відділів вселюдної школи.

Досі опрацювали проекти програм для ґімназій: столярських, механічних, кравецьких і шиття. У фахових ґімназіях викладатимуть крім строго фахових предметів: науку про Польщу, історію, одну з чужих мов, господарську ґеографію та рисунки. У столярських ґімназіях викладатимуть технольоґію дерева та матеріялознавство. В механічних ґімназіях: токарство, ковальство, шлюсарство; в кравецьких ґімназіях: крій, науку про одяги.

До фахових ґімназій прийматимуть молодь у віці 14—17 літ.

*

Організаціям господарського самоврядування предложили вислідя праць м-ства освіти в справі програм навчання в середніх фахових школах. Предложені матеріяли містять напрямні для авторів програм у механічних, столярських, кравецьких, білизнярських і купецьких ґімназіях та заг. основи орґанізації фахового шкільництва.

При промислово-торговельних палатах мають повстати спеціяльні шкільні комісії, яких завданням буде видавати опінію про програми навчання у фахових школах.

—o—

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— Домовини з тлінними останками канцлера о. Зайпля і Дольфуса перенесли з цвинтаря до катедри св. Степана. В суботу поховають їх у підземеллю на площі Крімгільди.

— Ліґа Націй побільшила своє число членів приступленням республики Еквадор.

— Італія піднесла своє посольство в Китаю до степени амбасади, повідомивши про це В. Британію ледви на кілька годин і ставляючи великі держави перед доконаним фактом.

— Адміністраційна рада міжнародного бюра праці в Женеві закінчила свої наради.

Ювилей о. М. Світенького.

Життя й діяльність Ювилята. — Як пройшло ювилейне свято.

В пятницю 21. вересня ц. р. відбулося в Ладичині, пов. Тернопіль, заходом окремого комітету і місцевих культурно-освітніх установ небуденне свято, а саме ювилей 50-ліття священства місцевого пароха о. кан. Михайла Світенького.

Сам Ювилят — людина, яку не часто стрінути. Уродився в незаможній селянській сімї в Теофіпільці, пов. Бережани, в 1858 р. До ґімназії ходив у Бережанах і як багато селянських хлопців, уже від нижчих кляс пробивався власними силами, заробляючи на прожиток лекціями як один з перших учнів ґімназії. Матуру зложив у 1880 р. і перейшов на богословія до Львова, що його скінчив у 1884 р. і висвятився осеню тогож року. Вже в ґімназії, а ще більше в духовнім семинарі брав дуже живу участь в українському житті. Між українськими студентами теольоґії львівського університету в початках 80-тих р. р. мин. стол. о. М. Світенький своєю освітою, вимовою й темпераментом вибився на перше місце і на другому вічу українських студентів високих австрійських шкіл у Коломиї дня 7. серпня 1884. р. під проводом д-ра Костя Левицького входив у склад президії як секретар.

По висвяченні був якийсь час сотрудником і адміністратором у ріжних парохіях на Поділлі. Повдовів скоро і це було причиною, що кинув село. Був короткий час співробітником „Руслана“ у Львові. Діставши посаду військового духовника в Перемишлі, був там кілька літ. Одначе військова служба не була по нутру о. М. Світенькому. Він її добровільно кидає і переходить на пароха в Ладичині біля Тернополя, де безперервно працює понад 30 літ. Бучуди з природи дуже живої вдачі, кидається у вир народньої праці, особливо політичної орґанізації в рямцях тодішньої Української Національно-Демократичної Партії. Орґанізує численні віча й наради і завжди стає на чолі руху при кожних виборах до сойму, парляменту, як і до повітової ради. Завдяки його заходам у 1908. і 1913. р. виходить послом до галицького сойму з тернопільського повіту з IV. курії пок. Павло Думка, селянин з Купчинець. Цю кандидатуру — хоч з Української Радикальної Партії висунув і перепер саме о. М. Світенький, думаючи побороти нею довголітнього посла з цієї курії і маршалка тернопільського повіту та великого маґната гр. Коритовського з Плотичі. Так і сталося і це була тоді велика політична перемога. Незвичайно рухливий був о. М. Світенький при парляментарних виборах у 1907. і 1911. р. і дуже причинився до першого та другого вибору на посла проф. д-ра Ол. Колесси, а в 1907 р. першого сіоніста посла у віденському парляменті з чортківської округи, до якої належав микулинецький судовий повіт — д-ра Малера з Праги. Був діяльний і при кандидатурі на посла 1907. і 1911. р. д-ра Ів. Голубовича і причинився також до його перемоги в 1911. р. Сам на посла не кандидував, хоч до цього мав усі особисті дані — а головно політичний хист, інвенцію і вимову. Вдоволився тільки скромним постом члена повітової ради і повітового виділу в Тернополі, де зумів здобути собі голос і значіння та прислужився добре для повіту. Очевидно, що весь передвоєнний час входив у склад управи повітової орґанізації УНДП і був членом Ширшого Народнього Комітету, у якого нарадах брав завжди діяльну участь.

В часі світової війни лишився на місці і мав часто нагоду стрічатися з російськими старшинами, між якими були й українці та знав розповісти про це неодну фацецію, бо о. М. Світенький визначується й досі великим гумором і дотепом та, не зважаючи на своїх 76 літ, є ще все життєрадісним. Є він теж і дуже талановитим бесідником-проповідником. З його патріотичних проповідей замітні є між іншим проповіди на похоронах Адама Коцка в липні 1910 р. у Львові, на посвяченні Нар. Дому в Заліщиках у травні 1913. р., а передовсім на святі у перші роковини смерти І. Франка в червні 1917. р. в Тернополі, де його натхненої промови на площі слухали не лиш тисячі наших селян з Поділля, але зі ще більшим запалом і тисячі українців зза Збруча в салдатських мундурах.

На свято 21. вересня ц. р. прибуло 16 священиків і гурт інтеліґенції з Тернополя й Микулинець. Ювилята приведено до церкви і відведено з неї з процесією. Службу Божу відправив сам Ювилят і він по традиції стискав голови присутніх. Попол. відбулася академія біля церкви.

Вибори до Промислово-Торговельної Палати.

Комунікат Гол. Виборчого Комітету ч. 2.

Головний Виборчий Комітет відбув чергове засідання в пятницю 28. ц. м. Після обговорення виборчої ситуації рішив Комітет візвати всі місцеві виб. комітети, щоби припильнували провірку виборчих списів і потрібні реклямації тих, яких прізвищ чи фірм у списах не поміщено. Реклямувати можна за себе і за інших.

У Львові виборчі комісії урядують в осьтаких льокалях:

(1) Територіяльна округа Скарб. Урядів № 1 і 2 — Міський Уряд V Дільниці, площа Домбровського ч. 3.

(2) Терит. округа 3, 4 і 5 Скарб. Урядів — мужеська школа ім. Жовківського, вул. Красіцьких 12 (партер).

(3) Терит. округа 6, 7 і 8 Скарб. Урядів — жіноча школа ім. Сташіца, вул. Підвальє ч. 17. (партер).

(4) Для повітів: Львів, Бібрка, Яворів, і Жовква — Львів, вул. Академічна ч. 9. (парт.).

Головний Виборчий Комітет.

„Перемога“ оклевечує, але не спростовує“.

Від Кооперативного Союзу у Сокалі дістаємо такого листа:

Тому, що редакція двотижневика „Перемога“ не помістила нашого спростування до статті „На зенті нашого життя“ в ч. 21. цього двотижневика, а ми не уважаємо судової дороги відповідною до вияснення справи, просимо Хв. Редакцію ласкаво помістити отсю нашу заяву:

„Неправдою є, наче би Кооперативний Союз у Сокалі звертався якоюнебудь дорогою до п. Якубовського та спроваджував від нього шкільні книжки, тому, що про істнування подібної фірми Управа К. С. довідалась вперше з „Перемоги“, а правдою є, що вищезгадані книжки спровадив К. С. на рах. кооп. „Н. Базар“ в місці через „Центросоюз“, як це постійно К. С. робить.

Неправдою є, що К. С. писав колинебудь у торговельних справах до п. Якубовського, як також ніколи ця фірма не відносилась в ніяких торговельних справах до Управи К. С., а правдою є, що К. С. писав в цім конкретнім випадку до книгарні Т-ва ім. Шевченка, як свідчить про це наше письмо з 28. VIII. 1934., яке названа книгарня, очевидно, між кореспонденцією у себе мусить мати.

Неправдою є, наче би Управа К. С. у Сокалі не прийняла на практику якогось абітурієнта тому, що він ширить у свому селі „Перемогу“, а правдою є, що справа з абітурієнтом є більше скомплікована, як п. Паліїву здається і в цілости найде свою розвязку на терені від нас независимому.

Тимсамим піддержані в ч. 22. „Перемоги“ твердження є також неправдиві та являються звичайною клеветою“.

Промовив уроженець Ладичина д-р М. Фуртак, лікар з Микулинець, опісля місцевий господар п. Андрій Скакун, дальше теж місцевий уроженець п. Станимір, дир. Пов. Союзу Кооператив у Перемишлі, а накінець о. Кароль з Микулинець. Відчитано численні привіти, між ними від Пов. Нар. Комітету, УНДО, Українбанку, філії „Просвіти", кружка „Рідної Школи", філії Т-ва Українських Купців і Промисловців та ще від деяких установ з Микулинець і сусідніх громад та від ріжних приватних людей. В антрактах співав хор і грала оркестра. На ті всі привіти відповів о. Ювилят і його промова зробила на присутніх глибоке вражіння.

С. В.

Внутрішня позичка Рідній Школі — це ударне гасло сучасної хвилини.

Кожне українське товариство, кожна коопера тива, організація, установа і кожне підприємство платить бодай одну позичку Рідній Школі. Те саме зробить кожний член і прихильник Рідної Школи. Одна позичка 25 зол. На цих 25 зол. може складатися і кілька осіб. Можна сплачувати зараз або ратами. Нема ніяких обмежень щодо числа позичок.

Не відкладайте до останнього речинця (31. жовтня 1934. р.), але підписуйте позичку і правильно вплачуйте рати та присилайте позичку.

Всі, що вирівняли позичку, одержуть грамоти.

ПКО. ч. 503.624.

РІДНА ШКОЛА, *Львів, Словацького 14.*

Японець інспектором сх.-кит. залізниці.

ТОКІО, 29. 9. ПАТ. Манджурський уряд доручив свому послові в Токіо порозумітися з японським урядом у справі перебрання на власність китайської залізниці. Манджурський уряд задумує призначити барона Окуру генеральним інспектором східно-китайської і манджурської залізниці. Бар. Окура відограв велику ролю в японській політиці при признанні незалежности Манджу-Ко.

Автомат залізничим сторожем.

ПРАГА, 29. 9. ПАТ. Чеський механік Фрига винайшов автомат, який заступає працю залізничих сторожів. Підчас досвіду автомат замикав і отвирав переїзди залізниці, подавав сиґнали, світив і гасив сиґналове світло. Конструкція автомату полягає на діланні електричної струї, яку залучує переїзджаючий поїзд. Чехословацькі залізничі кола зацікавилися тим винаходом і задумують скористати з праці цього автомату.

Священик летуном.

ПРАГА, 29. 9. АТ. В аероклюбі в Брні о. Бернард Пшеровський склав іспит на летуна. Це перший летун-священик у Чехословаччині.

Пожежа копальні.

НІЛЬГАҐЕН, 29. 9. ПАТ. Нині рано вибухла пожежа у вертничій вежі недалеко Дісельдорфу. Причиною пожежі вибух ґазу. Шість робітників тяжко ранених. Доля двох робітників, які були у вежі невідома.

Перед 31. Державною Льотерією.

18. жовтня ц. р. починається тягнення першої кляси нової льотерії. Продаж льосів уже почалась. Характеристична є для цієї льотерії дуже збільшена скількість великих виграних по 100.000 зол., що побіч головної виграної в квоті міліона золотих становить найбільшу атракцію. Позатим загальне число виграних майже на 20 проц. побільшене так, що тепер на кожних 12 льосів 7 виграває, а лише 5 залишається без виграної. Цим способом дотеперішні високі шанси ще побільшені. У першій клясі є передбачених 16000 виграних.

НОВИНКИ

— **Вибори до громадських рад вже розписані! Всім необхідно знати виборчі постанови! Виборчий реґулямін до галицьких сільських громад в опрацюванні Володимира Целевича вже вийшов друком!** Від середи 3. жовтня 1934 р. можна буде дістати в Народній Канцелярії, Львів, вул. Підвалля ч. 7, III. поверх і в усіх Повітових Народніх Комітетах у краю. Ціна примірника 30 сотиків, з пересилкою 40 сотиків.

— **Прилад до орієнтування в музичних ключах.** Молодий наш музик, п. Степан Горницький, абсольвент краківської музикольоґії та кількратний елев варшавської консерваторії, цього року заанґажований як професор теорії та гри на скрипці до філії Муз. Інституту ім. Лисенка в Бориславі, сконструував дуже помисловий прилад, помічний при відчитуванні нот у ріжних ключах. Пересічно люди знають добре тільки 2 ключі: віоліновий та басовий. Читання нот в інших ключах, яких ще дотепер уживають в оркестральних партитурах для відповідних інструментів, як чельо, фаґот, пузон і т. д. та для ріжних голосів у науці контрапункту, справляє немалу трудність. Згаданий прилад облекшує дуже орієнтування в ріжних ключах та помагає в скорім відчитуванні нот. Конструкція його нескладна, величина середньої листової коверти. Про прилад цей варшавські музики висказалися у пресі дуже прихильно та признали його практичне застосування у відповідній ділянці науки музики. Приладом цим зацікавились музичні круги і за границею, як напр. у Празі, а лотишська компоністка п. Ґаруш має завести уживання цього приладу в муз. школах у Ризі. — **І. Приймова.**

— **Смерть акад. Олекси П. Новицького.** 24. вересня помер у Києві після тяжкої недуги на 72 році життя визначний дослідник історії українського мистецтва, акад. Олекса Петрович Новицький. Похоронили його на Лукіянівському цвинтарі 26. вересня.

— **Затверджений присуд на священика.** Найвищий Суд в дні 29. вересня ц. р. відкинув касаційну скаргу о. А. Онуферка, пароха в Скалаті. о. Онуферко відкликався від присуду окружного суду в Тернополі, який засудив його на 4 тижні арешту за зневагу влади.

— **Один скандал в Бучачі.** Пишуть нам: По париських, жирардівських і т. д. скандалах прийшла черга й на наше провінціяльне місто з тією тільки ріжницею, що бучацький скандал має не фінансове, а еротичне тло. Одного гарного осіннього дня містом потрясла „сензаційна" вістка, що один професор у тутешній державній гімназії і великий „дзялач сполечни" кликав до гімназії гімназійних учениць, де з ними замикався для інтимних зносин. Та трапила коса на камінь. Коли згаданий професор вибрав на нову жертву панну Р., вона заявила, що „не дасться, хочби п. професор сконав". Що більше, забуваючи про псевдо-сором'язливість, розповіла про все батькам, які негайно повідомили про „подвиги" професора дирекцію й Куряторію. Професора-еротомана покищо в навчанні припинили. Який дальший хід цього скандалу, нам невідомо. У місті кружляють уперто голоски, що якісь „вищі сили" стараються цю справу якось замняти та що все скінчиться на перенесенні згаданого учителя до іншої місцевости. Поживемо, побачимо.

— **Дві тисячі випадків червінки.** Кременецький повіт навістила страшна пошесть червінки. У Кремянці занотували досі 868 випадків червінки, із тих 159 було смертельних. У кременецькому повіті 1033 випадки, з тих 183 смертельних. Шпиталі переповнені, крім того додали ще 249 ліжок для жертв цієї страшної недуги.

— **Львівська хроніка.** На основі вердикту суду присяглих засудив трибунал у суботу 29. вересня ц. р. возьного санаторії „Червоного Хреста" Войтіха Ґураля на півтора року вязниці за вбивство свого шваґра Росіка. — Перед суддею Бочаром у міськім городськім суді у Львові відбулася перша авдієнція між Евгеном Р. та його дружиною Софією, яка зраджувала свого чоловіка зі своїм вітчимом. Софія П. призналася свому чоловікові, що вийшла за нього заміж тільки тому, що він богатий. Тому Евген П. вніс до суду скаргу дозволити на сепарацію.

— **Краєва хроніка.** „Ґазета Коломийська" орган ендеків у Коломиї перестане виходити з приводу фінансових клопотів.— Суд у Коломиї засудив Й. Юрасика, робітника зі Снятина на один рік вязниці за зневолування Анни Горак.

— **Покарали смертю.** У Ченстохові за вбивство ротмістра покарали смертю на основі ухвали військового суду рядовика Степюка зі Зборова.

— **Орґії комуністів.** У Радомску на сходинах комуністів відбувалися еротичні орґії. Одного дня провідник комуністів Ґросберґ заманив до себе наречену свого товариша Гольдберга Лаю Шапсьо і хотів її знасилувати. Лая встигла вирватися з рук і втікла та оповіла про все своєму нареченому. На найближчих партійних сходинах підчас орґій Гольдберґ убив Ґросберга. Суд засудив убивника на 5 років вязниці.

— **Троє дітей під колесами трамваю.** В Лодзі трамвай переїхав в пятницю 28. вересня ц. р. трьох хлопчиків, які переходили вулицею. Згинув 4-літний Розенфельд, 5-літний Вільнер і третій хлопчина невідомого прізвища.

— **Помер гр. Яків Потоцький.** У Геленові біля Варшави помер на 71. році життя граф Яків Потоцький. Весь свій велитенський маєток записав на польські добродійні цілі. На майно Потоцького складаються обширні земельні терени, розкинені по всій Польщі, а саме Бережани з околицею, в Тернопільщині та Любашщині біля Варшави і т. д., загалом 60 тисяч гектарів землі. Далі гр. Яків Потоцький мав пишні вілли в Біяріц, Каннах, палату в Хуан ле Пін, копальні заліза в Піренеях, дві палати в Парижі. Крім того належали до нього безцінні збірки мистецьких творів, ґалерії образів голяндської школи в Парижі, ґалерія архитворів малярства в Геленові, артистичні дорогоцінности, родинні клейноди, срібла великої вартости і т. д. Твори мистецтва передав покійник Національному Музеєві, а майно на створення фондації для боротьби з туберкульозою. Коли про останню волю гр. Потоцького повідомили президента Польщі, цей надав Потоцькому велику стяжку

ордеру „Польонія Реститута". Відзнаки ці вручив Потоцькому на три дні перед смертю, себто 24. вересня, державний підсекретар у присутності віцеміністра суспільної опіки. Пок. Яків Потоцький, син Станислава та Марії зі Сапігів, народився в Берліні 1863 р. Він був останнім із роду Потоцьких у Бережанах. Тіло Потоцького похоронять на бережанському цвинтарі, згідно з останньою волею в дубовій труні без прикрас.

—Смерть пачкаря наркотиків. Канадійського мільйонера Пінкаса Брехера засудив суд у Монтреалі на рік вязниці за пачкарство наркотиків. Пінкас Брехер занедужав і тому його відвезли до вязничного шпиталю. Брехер хотів втечи і вискочив через вікно з другого поверха та вбився.

— Різні вістки. З нагоди 70-ліття Ріхарда Штравса влаштують у Діссельдорфі музичний тиждень у честь ювилята; орхестрою буде проводити він сам. — У Женеві зібрались на нараду представники держав, що зберегли досі виплату золотом при розрахунках. — При виборах делегатів на конференцію християнських синдикатів у басейні Саари перемогли противники гітлерівців. — У віртемберському містечку Вайнгартен один робітник найшов на дорозі пару старих черевиків, виповнених золотими монетами. — З нагоди 85-л. славного рос. фізіольога Павлова сов. академія рішила видати 5 томів його творів. — У Білгороді зробили на клініці операцію ока 105-літній жінці Марійні Божик, яка прозріла після 12 літ.

— Палії з Шікаґо. У цьому місті, славному з бандитів і великих нечистих інтересів арештували ватагу паліїв, якою проводила 55-літня Берта Варшовська чи Варшавська. Вона була агенткою товариства обезпечень від огню і ввійшла у порозуміння з бандитами, які підпалювали вказані обекти. Вона обезпечувала їх як власників камениць, видавала їм поліси, а потім давала наказ, де, коли і що підпалювати. Коли згоріло 12 великих домів Варшовська дістала 2 міліони долярів, а її спільники теж чимало гроша. Заробивши гроші мантійка хотіла зажити спокійним життям, але її спільники не хотіли тратити джерела доходів і втягнули її до нових плянів. Один із банків довідався, що Варшовська є власницею великих домів, а не тільки агенткою і так поволі дійшли по нитці до клубка цілої змови. У Шікаґо горіло досі денно 30 до 40 домів. Мало хто догадувався, що той огонь одних руйнує, а других збагачує.

— Німецькі „ерзаци". Не маємо досі слова на цей німецький винахід видуманий підчас війни, коли замісць правдивих харчів давали підроблені. Берлінський кореспондент „Корієре де ла Сера" пише, що ці часи вертаються тепер у Німеччині. Уряд рішив перевести контролю всяких виробів і сирівці, яких бракує у краю заступити „підмінками". Промисловці мають право тільки до 40 проц. купувати металів, вовни і бавовни на чужині; решта мусять заступити „ерзацами". Населення кинулось на товари, які щезають і викуповує їх. Ціни бараболі підскочили у відношенні з 30 на 62,5, городини з 105 на 141, мяса з 92 на 98. Починають уже потайки фальшувати деякі харчі і треба було створити окремі відділи урядовців для боротьби з цим явищем.

— Гареми щезають з Европи. Наслідком економічної крізи щораз більше щезають гареми в Югославії. Треба знати, що це найбільше магомеданська країна в Европі; є там півтора міліона магомедан. Усі вони вороже настроєні до Кемаль Паші, що почав боротьбу з традиційними звичаями. Вони надалі носять давні шапки, жіноцтво серпанки на обличчях, мають по кілька жінок. Хоча багатоженство в Югославії заборонене, але влада не хоче виступати проти нього у відношенні до магомедан, яким Магомед доручив мати і по 4 жінки. Але жінки коштують гроші і Магомед тут безсилий. Навіть дуки, що мали по кілька жінок позбуваються їх, воліють їм дати одноразове відступне, ніж постійно їх утримувати. Гареми стали вже в Югославії рідкістю. Можна їх найти ще по більших містах, куди зїзджаються чужинці. Магомеданки скидають серпанки, деякі з них як еманципантки воюють за рівноправність. Цікаве, що саме тепер магомеданські правники відкрили десь у святих книгах буцім-то магомеданин може тільки тоді брати собі другу жінку, коли перша на це дасть свою згоду. Ясно, що кожна боронить свого „стану посідання" і такої згоди не дає.

— Школа нового віку. У голяндських школах почали вчити ґеографію найновішою методою. Діти сідають на літаки і з кількасот метрів висоти оглядають рідний край. Учитель викладає перед мікрофоном, а школярі у спеціяльних шоломах, прислухуються викладові. Ясно, що так учать покищо тільки ґеографії рідного краю.

— Довгий сон. В Англії в місті Фолькстон население витало цими днями мешканця, що пролежав у шпиталі в іншому місті 4 роки у сні. Стенлі Клів був залізничним робітником, 6 літ тому почав він занепадати на сонноту; часто засипляв підчас праці. Коли його відіслали до шпиталю він попав у транс і спав 4 роки. Коли прокинувся мусів 2 роки лежати, щоб навчитись рухати ногами та руками. Він не памятає нічого за весь той час, коли спав.

— Модерний театр в Европі. — У Мюнхені кінчать перебудовувати державний театр, над яким працюють уже 18 літ. Праця тяглася так довго тому, щоби не переривати вистав. Театр має подвійну рухому сцену, яку можна обертати довкола, пересувати вниз і вверх. Верхня сцена віддалена від нижчої на 10 метрів. Уся її будова важить 200 тон і тримається на 4-ох гідравлічних пресах. Технічно сцена вивінувана так, що песа може йти без антрактів, хочаб мала не знати як багато яв. Коли йде акція можна підготовляти обставову до інших сцен. Завісу спускати можна тільки на кілька секунд. Усі машини безшумні і глядач має те саме враження, що на екрані. Це буде найсучасніший, найкраще технічно вивінуваний театр в Европі.

З дороги життя.

Ц сарські залицянки.

Було це в 1895. році. Театр „Бесіди" гостив тоді в Бережанах і грав у великому, спеціяльно збудованому деревляному павільові. В околиці Бережан відбувалися великі маневри, на яких представником пануючої династії був архикнязь Петро, пізніший інспектор артилерії, що як вірити альманахам, живе ще й досі у Відні. Був він тоді молодим поручником, малого росту, під опікою адютанта майора, що його ні на мить не спускав з ока. Архикнязь бував щоденним гостем в українському театрі; з ним разом приходило багато старшин так, що властиво половина осінніх маневрів (була справді осінь) відбувалася в нашому театрі.

Молодому Габсбурґові впала в око наша примадонна Марія Фіцнер, що була тоді саме в розквіті краси.

Пок. Стечинський, що був під той час управителем театру, щоби догодити високому гостеві знад Дунаю, намагав у репертуарі німецькими й французькими оперетками. Отже відходили: Штравс, Целер, Делінґер, Міллекер, Офенбах, Плянке, Лекок та безумовно „Ой не ходи Грицю"...

Архикнязь був скромний. На почесне місце (позичені від о. Кордуби фотель і диван під ноги) велів сідати свому адютантові, а сам сідав на звичайне крісло. Жовнір приносив на кожну виставу велику китицю свіжих квітів, які архикнязь у відповідній хвилині кидав Фіцнерівній під ноги та бив браво як захоплений ученик III. кляси реальної школи.

Після вистави ждав, коли Фіцнерівна виходитиме з ґардероби, кидав кілька компліментів та під ескортою свого поважного адютанта вертався на кватиру.

Та раз на одній дії не стало ні архикнязя ні адютанта. Вже тоді видно знав він ситуаційний плян розміщення в театрі, заглядав крізь шпару до жіночої ґардероби, ба навіть пробував відірвати дошку. Лихо наднесло Ольшанського, що в темряві не пізнав достойного гостя й гадав, що це звичайний злодій. Вхопив його за обшивку, аж тут як спід землі виріс адютант, відтрутив Ольшанського і коротко вияснив йому з ким має діло. Бідне старе акторисько вернулося в ґардеробу і довго тряслося зі страху...

Може й архикнязеві вичитав поважний адютант великопісну науку, може ще й закінчив драматичною фразою: „Було тобі Грицю на вечорниці не ходити"...

Театр мав у цьому сезоні незвичайний успіх. Барак чи пак павільон був що вечора повний. Українська інтелігенція під проводом рідні о. маршалка Кордуби була на кожній виставі.

Перед відїздом театру справив о. Кордуба у своїй хаті прощальну вечеру для театральної дружини, а до обслуги спровадив зі Львова з ресторану „Імперіяль" вифрачених кельнерів.

Почали сходитися наші бідні акторики. Побачивши людей у фраках, збентежились дещо та стали по черзі їм представлятись і дружньо стискати руку.

Щойно в часі вечері пізнали свою помилку...

Тиберій Горобець.

— Дитячий параліж. У Данії поширюється епідемія дитячого паралїжу. Майже в усіх більших містах школи зачинені. У місті, Міддельфарт зробили такий експеримент: усі мами мусіли прийти до школи зі своїми дітьми. Від кожної мами взяли кров і після аналізи вприсли її дитині. Нові досліди ствердили, що кров батьків, які не нездужали ніколи паралїжем, хоронить дітей від цієї недуги. Кілька літ тому зробили такий досвід у Пенсильванії і з 1300 защіплених дітей ніодна дитина не занедужала.

— Автомат, що сам повідомлятиме поліцію. Франц. міністр почт і телеграфів оголосив обіжник, яким повідомляє, що в найближчому часі у париських автоматичних телефонах заведуть новий винахід. Якась нова машина зможе автоматично повідомляти сама поліцію, коли до хати ввійде злодій або вибухне там пожежа. Абонамент на такого „робота" буде коштувати 25 фр. річно. Ніхто покищо не знає, яка тайна цього винаходу. Та перші будуть імовірно про це знати злодії.

— Жінка ґенералом. У совітській пресі оголошений декрет про те, що Тамара Сукіна призначена начальником жіночої дивізії. Її звут „червоною Тамарою" і „Жанною д' Арк совітської армії". Свого часу вона вславилась (дуже сумними подвигами завойовниці) у Грузії.

Дивогляди.

СКІЛЬКИ БІЛЕТІВ МОЖЕ КУПИТИ ОДНА ОСОБА?

Є у Шікаго театрик „Парк". Цього літа розбив він знаменитi інтереси. Що-вечора всі білети були в ньому розпродані. Але на салі сидів тільки один глядач. Був ним чудак-міліонер Теттин. Він викуповував усі місця, щоби придивлятись пєсі без товариства. Директор був захоплений таким гостем. Зате актори були сильно невдоволені. Вони не мали ні публики, ні критиків, ні оплесків. Не можна було переконати Теттина, щоби впустив і ще інших глядачів. Тоді актори почали проти нього процес. Якими аргументами будуть вони воювати на суді — варт було би послухати.

ЯК ДІЙТИ ДО МІЛІОНІВ.

В американському місті Крафтон (Півн. Дакота) купець Елгар Мальд мав акції копальні, яка одного дня збанкрутувала. Цінні колись папери стали безвартні, але вони мали гарний кольоровий орнамент і Мальд хотів сховати їх на памятку. Обив ними кімнату. Минуло багато часу. Повстала нова акційна спілка і почала нові розкопи у старій забитій копальні. Найшли багаті мідяні зложжя. Мальд поздирав свої тапети і став за ніч міліонером.

РОЖА ЗАМІСЦЬ ПОДАТКУ.

Цими днями помер в Англії сер Торберн, власник замку у Піблшір, один із найдавніших і найбагатших англійських землевласників. Він не платив ніяких податків на підставі вікового закону, який дозволяв власникові того майна не платити їх, коли складатиме щорічно королеві данину. А данина ця була неабияка: червона рожа з власного городу. Теперішній король, коли відвідав майно Торберна з нагоди відкриття якогось памятника, сам узяв собі чемно цю данину. Чому нам бідакам не дозволяють складати замісць податків — червоних помідорів або цибулі?

БОРОТЬБА З ПАПУГАМИ.

У зимі поведуть у Неозеляндії боротьбу проти дивного ворога: — проти папуг. Від 100 літ розмножився там рід папуг дуже ласих на мясо. Вони такі завзятущі, що нападають на ягнята. Кожного року фармери мають через них міліонові шкоди.

—o—

З театру.

ТЕАТР РІЖНОРОДНОСТЕЙ: „МЯКУН", комедія на 3 дії *Дейвіса*.

Що таке мякун? — про це чуєте підчас цієї пєси за часто і за багато. Це така живина, що любить якнайменше рухатись; спить собі десь у морських глибинах і щаслива, що не потребує реагувати на зверхній світ. Коли така порода виплекається між людьми, то вона дістає ще риси своєрідної інерції. Автор пробував вивести тут тип жінки, що витрачає незвичайно багато часу та енергії на те, щоб усі свої обовязки скинути на інших. Коли дивишся на ту вічно втомлену, здорову, сильну жінку, нагадуєш собі неодну таку жертву своєї вдачі, що затроює своєю безвладністю всіх довкола. У славян таких зразків багато і саме тому важко булоб з них зробити такий дивогляд, як робить це представник англьо-саксонської енергійної раси.

Пєса має мало інтриги і небагато гумору. Вся її сила у виведених типах. Уявляємо собі, що на англійській сцені вона стає концертом для артистів. У Львові вийшла вона досить бідо і мабуть виставили її тільки тому, що потребує тільки чотирьох акторів і не вимагає ніякої обстановки.

к. р.

Спорт.

ФІНАЛ СИТКІВКОВИХ ЗМАГАНЬ.

В неділю 30. IX. відбудуться в 9. годині рано на токах УССК-у фінали сітківкових змагань другої класи. По змаганнях вручення нагороди п. Лисовичем.

УКРАЇНСЬКА РІВЕНСЬКА ГІМНАЗІЯ ПЕРВАКОМ РІВНОГО.

На днях відбулося змагання у плаванні всіх рівенських середніх шкіл. На цих змаганнях наша українська гімназія здобула абсолютну перевагу. Були ще змагання штафетного плавання, у якому українська мужеська пятка здобула перше місце, залишаючи чужу російської гімназії на 75 м., а польської державної гімназії на повних 15 метрів за собою. Про інші середні школи не приходиться вже навіть згадувати.

Слід ще згадати, що в літі ц. р. побила наша гімназійна мужва тутешній жидівський спортовий клюб Гасмонею, що торік був перваком Волині у ситківці, не менше й не більше як 11:3.

Так то наша молодь, не зважаючи на заборону творити на Волині українські спортові організації, будай на цьому місці доказує, що першенство у спорті можна вирвати нашій молоді хіба лиш забороною управляти спорт.

ЗА ПОБИТТЯ СУДДІ.

Управа ЛЗОПН скреслила з лісти своїх членів і розвязала управу польського військово-цивільного спорт. клюбу „Янина" в Золочеві за побиття на боєвищі львівського спорт. судді п. Саварина.

БІРЖА.

ГРОШІ.

Долар у Львові у приватних оборотах 5·20—5·22 зол.

Нім. марка 1·93—2·00, фр. франки 34·80—35·00, шв. франки 172·25—172·75, фунти стерлінги 25·80—26·10, австр. шілінги 98·50—99·50, чеські корони 21·70—22·00, рум. леви 39·00—40·50, ліри 45.25—46·00.

Золото: Долари 8·91—8·94 Франки фр. 34·50—34·80 Дукати 82·20—82·50, Корони 36·20—36·60, Рублі 45·00—46·00.

Срібло: Корони 0·30, рублі 1·20, фльорени 0·70.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 29. вересня ц. р. кооперативам платив за:

	льоко Львів.	
1 кг. масла десерового	1·90	зол.
1 л. молока	0·14	"
1 л. сметани	0·60	"
1 к. яєць	2·55—2·60	"

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 22 сот.

Тенденція на масло і яйця сильна, на молоко і сметану вдержана.

Маслосоюз повідомляє, що від 1. жовтня ц. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Б. Ґловацького 23):

Курята і кури пріма за 1 кг.		0·90	зол.
" " II кл.	"	0·50	"
Індики і пантарки пріма	"	1·00	"
" " II кл.	"	0·70	"
Качки I класа	"	0·70	"
" II "	"	0·50	"

Тенденція спокійна.

Подяка.

Дня 18. вересня ц. р. невблагана й несподівана смерть забрала зпоміж наших рядів ревну робітницю, члена Управи філії „Союзу Українок" у Кремянці **Валентину Богдюкевич**. Цією дорогою дякуємо всім, що прияли участь у похороні бл. пам. Валентини. Зокрема дякуємо Всечесним пан-отцям: Архимандритові Серафимові за відправу панахиди, Ієромонахові Николаю, о. о Петрові Мельничукові, Олександрові Вітенкові й діяконові В. Ковальському за участь у похоронах, а також і хорові за звеличання похоронного обряду. Разом з тим висловлюємо вдячність о. Вітенкові за тепле слово над могилою померлої. Щире спасибі належиться Всечесному Отцю Намісникові Монастиря Петропавловському за виявлення ним сердечного відношення в справі похорону бл. п. Богдюкевич. Нехай Всевишній винагородить всіх Вас за труди, за Ваше добре серце.

Кремянець, 20. вересня 1934 р.

Управа філії „Союзу Українок" у Кремянці.

ОПОВІСТКИ

Вп. П. Проф. Д-р В. Старосольському складаю подяку за щиру опіку в часі мого чотиромісячного побуту в тюрмі.

Льва-город, 28. IX. 1934.

Ольга Чемеринська.

Філія Союзу Українок улаштовує курс робіт трикотарських і модерного кроєкарства та шиття рукавичок. Курс розпочинається дня 1. жовтня 1934 р. Зголошення приймається щоденно від 10—1 год. передпол. в домівці філії вул. Підвалля 7. І. п. 346

Зльокавтований скарб. службовик б. рахунк. старшина-поручник У. Г. А., від 2 років у Міськім Заведенні для невилічимих на тяжку хоробу грудей, просить про лепту і стару одежу для своїх 4 дітей сиріт без мами від 10—15 літ. — Іван Заремба, Міське Заведення для невилічимих при вул. Білинських ч. 9. 3—3